

FOCUS ^O_P VOEDING

CURSUSHANDLEIDING

Advanced Dietetics

7 januari – 31 mei 2019

Coördinatie door:

Drs Hanneke Bruggink

Dr.ir. Nicolette Wierdsma

Dr.ir. Hinke Kruizenga

Diëtetiek & Voedingswetenschappen, VU medisch centrum

In samenwerking met dr. Eva Leistra, department of Health Sciences, VU University Amsterdam

FOCUS ^O_P VOEDING

Samenvatting

<i>Cursus</i>	Advanced Dietetics
<i>KP punten</i>	In aanvraag. De Msc studenten krijgen 6 ECTS (=168 uur)
<i>Periode</i>	7 januari – 31 mei 2019 (20 weken; week 1-4: ±16 u/w, week 5-20: ±8 u/w)
<i>Doel</i>	Evidence-based diëtistisch handelen in de complexe zorgpraktijk, kritisch redeneren
<i>Doelgroep</i>	Dietisten met enige werkervaring die verder willen groeien in het kritisch redeneren
<i>Setting</i>	Deze cursus wordt ook aangeboden als vak binnen de master Nutrition & Health van de Vrije Universiteit. Dietisten die de meste Nutrition & Health volgen kunnen zich voor dit vak inschrijven. In 2019 zullen vijf dietist-studenten het vak volgen. Deze studenten volgen Advanced Dietetics naast hun masterstage.

Werkzaamheden en vereiste/aanbevolen voorkennis

Werkzaamheden Directe patiëntenzorg, incl. zelfstudie voor assessment, werkcolleges kritisch redeneren en zelfstudie, ontwikkeling en presentatie factsheet.

Voorkennis *Vereiste voorkennis*
Afgeronde Opleiding HBO- Voeding & Diëtetiek, met minimaal twee jaar aantoonbare werkervaring en ingeschreven in het basisregister paramedici als diëtist. Het uitgangspunt van dit vak is dat de cursisten diëtist zijn en de “Europese competenties en gedrags-indicatoren bereikt door afstuderende dietisten en als beginnend beroepsbeoefenaar” van EFAD beheersen. Dit definiëren we als HBO niveau.

Literatuur

Als naslagwerk bij alle werkcolleges en patiëntenzorg

- Kruijenga & Wierdsma, Zakboek Diëtetiek, VU University Press, 2014.
ISBN: 9789086596744 (www.zakboekdiëtetiek.nl).
(bij voorkeur 3^e of 4^e druk)

Verdieping

- Sobotka et al, Basics in Clinical Nutrition, 4th edition, 2011.
ISBN: 9788072628216 (*boek is beschikbaar in VUmc*)
- Ten behoeve van voorbereiding/verwerking van de werkcolleges zullen specifieke artikelen worden gedeeld op de digitale studieomgeving

Hoofdonderwerpen

Vier hoofdonderwerpen in evidence based handelen worden onderscheiden in het vak Advanced Dietetics:

- 1) Kritisch redeneren
- 2) Probleemomschrijving en diagnostiek voedingstoestand
- 3) Behandelplan
- 4) Evaluatie eindpunten en termijn

Deze hoofdonderwerpen worden toegepast bij onder andere de volgende complexe patiëntengroepen met meervoudige problematiek: patiënten op de intensive care, patiënten met darmfalen, patiënten rond een operatie, de complexe (veelal oudere) patiënten op de afdeling interne geneeskunde, sarcopene obesitas, cachexie en kinderen met cystic fibrosis in de verschillende zorgsectoren.

Het doel van dit vak is om de diëtistische competenties te verdiepen en te verhogen tot een WO niveau. De leerdoelen van dit vak hebben soms overlap met de EFAD eindtermen. In deze overlappende leerdoelen wordt verdere diepgang en systematiek nagestreefd en ze worden toegepast op complexe patiënten met meervoudige problematiek middels de principes van kritisch redeneren. Hierbij wordt een uitgebreid scala aan diagnostische maten toegepast in diagnostiek en evaluatie. In de opzet is gekozen voor een directe combinatie van praktijk en theorie.

De cursisten krijgen hiermee de tools om evidence based te werken, de evidence te zoeken en te verzamelen en conclusies te formuleren en implementeren. Daarmee kunnen ze de eigen zorg toetsen, evalueren en verbeteren.

Leerdoelen

De leerdoelen van Advanced Dietetics zijn:

De cursist:

- Past het kritisch redeneren toe in complexe patiënten met multifactorieel problematiek en maakt hierin onderscheid in relevante deeldomeinen (somatisch, functioneel, psychisch en sociaal).
- Verzamelt en interpreteert structureel relevante gegevens, waarbij relevante medische (somatisch, psychisch en functioneel), sociaal-maatschappelijke, wetenschappelijke en ethische aspecten worden afgewogen in complexe problematiek en kan diverse diagnostische maten initiëren, op waarde schatten (diagnostische waarde, reproduceerbaarheid), toepassen, uitvoeren, interpreteren en communiceren naar patiënt en verwijzer.
- Formuleert op basis van de diëtistische diagnose duidelijk en meetbare behandeldoelen (SMART) en stelt de evaluatietermijn vast met behulp van valide uitkomstmaten die passen bij de diagnose en hulpvraag van de patiënt.
- Evalueert de behandeling op basis van de SMART doelstelling(en) met behulp van valide uitkomstmaten en past de behandeldoelen en het behandelplan aan, aan de bevindingen en omstandigheden en stelt nieuwe doelen en termijnen vast.

FOCUS ^O_P VOEDING

- Kan een praktische complexe diëtistische vraagstelling beantwoorden en presenteren aan diëtisten/ arts-assistenten/ artsen / apothekers/ andere paramedici.
- Kan wetenschappelijke literatuur op waarde schatten en de vertaalslag maken naar optimale patiëntenzorg.

Hieronder zijn de leerdoelen verder uitgewerkt.

1) Algemeen en kritisch redeneren

- Past het kritisch redeneren toe in complexe patiënten met multifactoriele problematiek en maakt hierin onderscheid in relevante deeldomeinen (somatisch, functioneel, psychisch en sociaal)
- Is als specialist op gebied van voeding en metabolisme een volwaardige gesprekspartner voor andere hulpverleners als medisch specialisten, huisartsen, verpleegkundigen, paramedici e.a. maar ook voor de patiënt; voert goede argumentatie, op basis van feitelijke argumenten
- Kan een complexe diëtistische vraagstelling beantwoorden en presenteren aan diëtisten/ arts-assistenten/ artsen / apothekers/ andere paramedici
- Kan wetenschappelijke literatuur op waarde schatten en de vertaalslag maken naar optimale patiëntenzorg.
- Rapporteert adequaat naar verwijzer en andere zorgverleners d.w.z.
 - inhoudelijk correct
 - to the point
 - evidence based
 - gericht op de ontvanger
 - conform de afspraken met de ontvanger
 - tijdig

2) Probleemomschrijving en diagnostiek voedingstoestand

- Verzamelt en interpreteert structureel relevante gegevens, waarbij relevante medische (somatisch, psychisch en functioneel), sociaal-maatschappelijke, wetenschappelijke en ethische aspecten worden afgewogen in complexe problematiek
- Kan de volgende diagnostische maten op initiëren, waarde schatten (diagnostische waarde, reproduceerbaarheid), toepassen, uitvoeren, interpreteren en communiceren naar patiënt en verwijzer:
 - nutritional assessment metingen (omtrekmaten, impedantie, energieverbruik, alternatieve lengte en gewichtmeting)
 - functionele testen (SPPB, knijpkracht, ADL, Fysiotherapeutische tests)
 - laboratorium bepalingen (serum, urine, faeces, absorptiecapaciteit)
 - andere relevante maten (cognitiematen (MMSE), kwaliteit van leven, depressieschalen, eetlust)
- Stelt vast in welk stadium van gedragsverandering de patiënt zich bevindt (probleembewustwording) en wat de hulpvraag is
- Formuleert met de gegevens uit deze uitgebreide diëtistische diagnostiek de diëtistische diagnose (als onderdeel van de totale medische diagnose) en bespreekt die met de specialist / huisarts en de patiënt

3) Behandelplan

FOCUS OP VOEDING

- Formuleert op basis van de dietistische diagnose een duidelijk en meetbaar behandeldoel (SMART) en stelt de evaluatietermijn vast met behulp van valide uitkomstmaten die passen bij de diagnose en hulpvraag van de patiënt
- Kan een voedingskundig behandelplan opstellen, evalueren en bijstellen in casuïstiek en in de complexe (poli) kritische praktijk
- Geeft wetenschappelijke onderbouwde adviezen, kent het niveau van de bewijslast (EBRO) en kan inschatten wanneer er voldoende bewijs is voor een verandering in behandelbeleid (zowel op niveau van patiëntengroepen als van de individuele patiënt)

4) Evaluatie eindpunten en termijn

- Evalueert de behandeling op basis van de SMART doelstelling(en) met behulp van valide uitkomstmaten
- Past de behandeldoelen en het behandelplan aan, aan de bevindingen en omstandigheden en stelt nieuwe doelen en termijnen vast
- Sluit de behandeling af op een passend moment.

Werkhouding

- Kritisch / Nieuwsgierig
- Flexibel
- Actief
- Vooruitdenkend en initiatiefrijk
- Zelfstandig
- Betrokken
- Verantwoordelijk
- Methodisch / systematisch

Werkvormen

Er zal 10 dagdelen (40 uur) besteed worden aan (directe of indirecte) patiëntenzorg, 42 uur aan werkcolleges en 46 uur aan zelfstudie, voorbereiding en ontwikkeling van een factsheet.

► Patiëntenzorg

Elke cursist doet een patiëntenzorgstage waarin zelf diagnoses worden gesteld, patiënten worden behandeld en waarbij de behandelingen worden geëvalueerd en bijgesteld. Ook de communicatie met andere hulpverleners wordt uitgevoerd door de cursist.

De patiënten die door de cursisten worden behandeld zijn zonder uitzondering complex en hebben multifactoriele problematiek. De cursist behandelt gemiddeld twee patiënten per week volgens de systematiek van kritisch redeneren en waarin de bovenstaande leerdoelen worden toegepast. De begeleiding wordt gedaan door ervaren diëtisten die minimaal de eindtermen van dit vak al enkele jaren beheersen en toepassen.

De stagebegeleiders evalueren de voortgang op de leerdoelen na vijf dagdelen met de cursist en geven aan het einde van de stageperiode een beoordeling.

► Werkcolleges

De werkcolleges zijn op de maandagen. In de maandagen zijn de werkcolleges wekelijks en duren ze de hele dag. In de resterende maanden zijn de werkcolleges tweewekelijks alleen de middagen (13:30-17:15).

FOCUS OP VOEDING

Deze bijeenkomsten zullen bestaan uit kennisoverdracht en toepassing en/of reflectie en zelfstandig toepassen van het kritisch redeneren op eigen complexe patiëntenproblematiek. Hiertoe zal per terugkoppelingswerkcollege een cursist worden aangewezen die de kritisch redeneren sessie leidt en een andere (per toerbeurt) die de casuïstiek presenteert. Elke cursist zal tenminste 1 keer beide rollen vervullen. De onderwerpen van de werkcolleges zijn in het rooster te vinden, en in zijn in bijlage 1 verder uitgewerkt.

Enkele werkcolleges behoeven voorbereiding, in de vorm van het aanleveren van vragen over het betreffende thema. Zie het rooster voor de deadlines.

► Assessment

In de laatste week zal een mondeling assessment afgenomen worden. De cursist krijgt dan een theoretische complexe patiënt toegewezen en alle stappen van de dietistische behandeling (diagnostiek, dietistische diagnose, behandelplan, plan voor evaluatie en uitwerking van casuïstiek voor vervolgscenarios) zullen worden bevraagd en getoetst. Hierin is bijzondere aandacht voor het gebruik van diagnostische methoden, mate van bewijslast en het vermogen tot kritisch redeneren.

De patiëntenzorgstage en werkcolleges bereiden de cursist voor op deze assessment.

► Factsheet

Gedurende het vak werken cursisten individueel aan een factsheet. Deze factsheet is een **compacte** evidence-based beantwoording van een vraag uit de kritische praktijk. Het onderwerp van de factsheet betreft:

- (Een onderdeel van) de voedingsbehandeling bij een (specifieke) patiëntengroep; en/of
- De diagnostische waarde en interpretatie van een parameter voor de evaluatie of initiatie van de voedingsbehandeling bij een (specifieke) patiëntengroep.
- En geeft **concrete aanbevelingen** voor de kritische praktijk.

De factsheet zullen aan elkaar worden gepresenteerd tijdens het werkcollege **presentaties**.

Onderstaande leerdoelen behoren bij deze opdracht:

De cursist:

- Kan een praktische complexe diëtistische vraagstelling beantwoorden en presenteren aan diëtisten/ arts-assistenten/ artsen / apothekers/ andere paramedici.
- Kan wetenschappelijke literatuur op waarde schatten en de vertaalslag maken naar optimale patiëntenzorg.

8. Toetsing

Het eindcijfer is als volgt opgebouwd:

- 40% assessment patiëntenzorg
- 40% beoordeling van de 2 patiëntenzorgbegeleiders
- 20% factsheet

Alle onderdelen dienen met en voldoende (≥ 5.5) beoordeeld te zijn. Er is jaarlijks één herkansingsmogelijkheid voor de assessment en de factsheet.

Inhoud van werkcolleges

Werkcolleges casuïstiek

Werkcollege: Casuïstiek

In dit werkcollege zal met de cursuscoördinatoren terug gekeken worden op de inhoudelijke werkcolleges. Het kritisch redeneren wordt in deze werkcolleges zelfstandig toegepast en geoefend met casuïstiek uit de kritische praktijk van de voorgaande stageweken.

Vorbereiding en verdieping

- **1-2 cursist(en) bereid(en) een eigen casus voor. Indeling wordt bij aanvang van het vak afgestemd.**

Inhoudelijke werkcolleges

Werkcollege: Diagnostische maten – Diagnostisch schema, lichaamssamenstelling en functionele status

Dr.ir. Hinke Kruijzenga geeft inzicht in het diagnostisch schema en onderscheidt de domeinen somatisch, psychisch, functioneel en sociaal als ook de ICF classificatie, alsmede diagnostische maten voor lichaamssamenstelling, en energiebehoefte en functionele status. Tevens zal worden ingegaan op diagnostische maten voor het diëtistisch onderzoek, zoals cognitie, depressie, kwaliteit van leven, sociaal functioneren, eetlust en voedingsgedrag.

Vorbereiding en verdieping

- Zakboek Diëtetiek: H9, H10
- Basics in Clinical Nutrition: 1.4, 8.13
- Links op digitale studieomgeving

Werkcollege: Nutritional Assessment - Praktijk

Tijdens dit werkcollege zal, onder leiding van Inge Dekker MSc en een ander lid van de Nutritional Assessment werkgroep van het Amsterdam UMC worden geoefend met diverse Nutritional Assessment (NA) apparatuur; o.a. impedantie (Bodystat), knijpkracht (Jamar), en indirecte calorimetrie (Quark)).

Vorbereiding en verdieping

- Zakboek Diëtetiek: H9
- Kwaliteitsnet handleidingen (op digitale studieomgeving)

Werkcollege: Kritisch redeneren – de fysiotherapeut

In dit werkcollege zal fysiotherapeut Edwin Geleijn inzicht geven in de meetmethoden en interpretatie van functionele metingen in de kritische praktijk en zal hij ingaan op zijn ervaringen als fysiotherapeut in de behandeling van ondervoede patiënten.

Vorbereiding en verdieping

- Gillis et al. Prehabilitation with whey protein supplementation on perioperative functional exercise capacity in patients undergoing colorectal resection for cancer: a pilot double-blind randomized

FOCUS ^O_P VOEDING

placebo-controlled trial. J Acad Nutr Diet 2016;1106:802-812.

- Minnella et al. Patients with poor baseline walking capacity are most likely to improve their functional status with multimodal prehabilitation. Surgery 2016;160:1070-1079.
- Links op digitale studieuomgeving

Werkcollege: EN en TPN toedieningstechnieken

Tijdens dit werkcollege zal Willy Arjaans, voedingsverpleegkundige, aan de hand van praktische voorbeelden en casuïstiek ingaan op de verschillende toedieningstechnieken van enterale en parenterale voeding. Wat zijn de indicaties van verschillende toedieningswegen? En wat is de rol van de voedingsverpleegkundige?

Vorbereiding en verdieping

- Oncoline Richtlijn 'Sondevoeding'
- Oncoline Richtlijn 'Parenterale Voeding'
- Links op digitale studieuomgeving

Werkcollege: Kritisch redeneren – de psychiatrische patiënt

Maaïke Kwakkel, diëtist van de afdeling medische psychiatrie, licht haar werkwijze op deze afdeling toe en geeft inzicht in de complexiteit van diagnostiek tot behandeling van de psychiatrische patiënt met voedingsproblemen. Casuïstiek zal gebruikt worden om het onderwerp verder uit te lichten.

Vorbereiding en verdieping

- Zakboek Diëtetiek: 10.3
- Basics in Clinical Nutrition: 8.23
- Links op digitale studieuomgeving

Werkcollege: Diagnostische maten – energie- en energiebehoefte, gevorderde diagnostiek

Prof.dr. ir. Peter Weijs zal initiatie, het op waarde schatten en interpretatie van meetmethoden voor het bepalen van lichaamssamenstelling en energie/eiwitbehoefte bespreken aan de hand van casuïstiek uit de academische praktijk. **N.B. dit college is volledig vraag gestuurd.**

Vorbereiding en verdieping

- Verwachte voorkennis NHD lecture: Energy and protein requirements in health and disease
- Zakboek Diëtetiek: H1, H2
- Basics in Clinical Nutrition 1.2, 1.3, 2.3
- Links op DIGITALE STUDIEOMGEVING

Inleveren 1 week van tevoren:

- Elke cursist neemt 3 praktijk gerelateerde vragen mee naar het college en heeft al globaal in de literatuur gezocht naar antwoorden.

Werkcollege: Kritisch/kritisch redeneren

Dr. Abel Thijs (internist, voorzitter voedingsteam) zal dieper ingaan op het kritisch/kritisch redeneren; de denkwijze die gedurende de gehele stage zal worden toegepast op de casuïstiek. Met behulp van eigen

ingebrachte casussen wordt geoefend om feeling te krijgen met kritisch redeneren.

Vorbereiding en verdieping

Inleveren 1 week van tevoren:

- Elke cursist levert een uitgewerkte casus vanuit de praktijk mee.
- Neem deze casus en evt vragen hierbij op papier mee naar het werkcollege.

Werkcollege: Kritisch redeneren – Refeeding syndroom

Ir. Suzanne ten Dam zal als diëtist voedingsteam in gaan op de medische en voedingskundige kenmerken van het refeeding syndroom. Aan de hand van casuïstiek en middels kritisch redeneren wordt de toepassing in de praktijk geoefend.

Vorbereiding en verdieping

- Verwachte voorkennis NHD lecture: EN, TPN and disease specific nutrition
- Zakboek Diëtetiek: 6.4, 6.5, 8.2.2
- Basics in Clinical Nutrition: chapter 6 en 7.3, 8.3, 8.4
- Links op digitale studieuomgeving

Werkcollege: Kritisch redeneren – Voeding bij kinderen en neonatologie

In dit inhoudelijke werkcollege introduceren dr.ir Ageeth Hofsteenge en Lucie Venrooij MSc de cursisten in de specifieke aanpak, kenmerken en voeding van het zieke kind op de kinderafdeling of neonatologie. Middels casuïstiek en kritisch redeneren wordt gezamenlijk gesproken over valkuilen en dieetkenmerken van deze specifieke patiëntengroepen.

Vorbereiding en verdieping

- Zakboek Diëtetiek: 2.3, 2.3.3, 2.4
- Basics in Clinical Nutrition: 1.7.2, 8.21, 8.22
- Links op digitale studieuomgeving

Werkcollege: Kritisch redeneren – MDL: verliezen uit een te korte darm: diagnostiek en behandeling

In dit werkcollege zal dr.ir. Nicolette Wierdsma het in kaart brengen van verliezen (urine, braken, diarree) aan bod laten komen alsmede de bijbehorende diagnostische maten (zoals laboratorium, feces, urine maten en BOM calorimetrie). Dit in het kader van de intestinaal falen patiënt en aan de hand van complexe casuïstiek. Er zal geoefend worden met berekeningen voor het meten van intestinale absorptie capaciteit van de darm.

Vorbereiding en verdieping

- Zakboek Diëtetiek: H4, H7, 8.2
- Basics in Clinical Nutrition: 2.2, 8.11 (achtergrond 8.5, 8.6, 8.10)
- Pironi et al. ESPEN endorsed recommendations. Definition and classification of intestinal failure in adults. Clinical Nutrition 2015; 34(2):171-180.
- Wierdsma NJ. Maldigestie en malabsorptie: diagnostiek en de rol van de diëtist. Ned Tijdschrift voor Voeding & Diëtetiek 2017; 72(3):12-17.
- Links op digitale studieuomgeving

Werkcollege: Diagnostiek: interpretatie laboratoriumbepalingen

In dit werkcollege zal Dr. Azam Nurmohamed (nefroloog/internist) ingaan op de (initiatie en interpretatie) van de meest voorkomende laboratoriumbepalingen van de complexe zieke/ondervoede patiënt die nodig zijn voor het formuleren van de diëtistische diagnose, behandeling en evaluatie.

Vorbereitung en verdieping

- Zakboek Diëtetiek: H6
- Basics in Clinical Nutrition: 2.8, 2.9, 7.2
- Links op DIGITALE STUDIEOMGEVING

Inleveren 1 week van tevoren:

- Elke cursist neemt 3 praktijk gerelateerde vragen mee naar het college en heeft al globaal in de literatuur gezocht naar antwoorden.

Werkcollege: Kritisch redeneren – Perioperatieve voeding

In dit werkcollege staat casuïstisch de chirurgische patiënt centraal en zal Charlotte van den Bosch Msc. diagnostiek en perioperatieve dieetbehandeling bespreken aan de hand van de evidence based CBO richtlijn perioperatieve voeding.

Vorbereitung en verdieping

- Basics in Clinical Nutrition: 8.2
- CBO richtlijn Peri operatieve Voeding (2007)
- Links op digitale studieomgeving

Werkcollege: Kritisch redeneren – De oncologische patiënt

In dit werkcollege zullen Inge Dekker MSc en Khadija Ben Allouch ingaan op de kenmerken van de 'oncologische patiënt', het ziektebeeld (bijvoorbeeld het vaststellen van de aan- en afwezigheid van cachexie) en de daar bijbehorende voedingsbehandeling. Middels casuïstiek en kritisch redeneren wordt de complexiteit van deze patiëntengroep bediscussieerd.

Vorbereitung en verdieping

- Zakboek Diëtetiek: 5.3
- Basics in Clinical Nutrition: 8.15, 8.16, 8.17, 8.18
- Links op digitale studieomgeving

Werkcollege: Kritisch redeneren – Nefrologie en voeding

In dit werkcollege zal ir. Marijke Berkenpas de complexe chronische nefrologie patiënt bespreken voor wat betreft kenmerken en (dieet) behandeling. Middels casuïstiek en kritische redeneren word de patiëntengroep onder de loep genomen.

Vorbereitung en verdieping

- Zakboek Diëtetiek: 4.3, 5.1.1., 8.1.2, 8.1.3
- Basics in Clinical Nutrition: 8.7
- Links op digitale studieomgeving

Werkcollege: Kritisch redeneren – Diabetes Mellitus

Diabetesdiëtist Esther Pekel werkt in het diabetesteam van het VUmc en geeft inzicht in de complexiteit van de Diabetes Mellitus patiënt aan de hand van casuïstiek. Aan bod komt oa: insulinepomphtherapie, NDF voedingsrichtlijn, glucosesensormeting.

Vorbereiding en verdieping

- Zakboek Diëtetiek: 8.1.5
- Basics in Clinical Nutrition: 1.5, 8.26
- Links op digitale studieomgeving